

RAPPORT RECHTSPERSOONLIJKHEID DEPUTAATSCHAPPEN EN AMBTELIJKE VERANTWOORDELIJKHEID

Mei 2007

Voorgeschiedenis

Al sinds 1995 is op de vergaderingen van onze Generale Synode (GS) gesproken over de rechtsvorm van organisaties, instellingen en verenigingen die uitgaan van de Gereformeerde Gemeenten, zowel plaatselijk als bovenplaatselijk. De aanleiding hiervoor was tweemaal. In de eerste plaats noodzaakten de ontwikkelingen in de wetgeving tot grote waakzaamheid met het oog op het waarborgen van de eigen identiteit. Hierbij moet in het bijzonder gedacht worden aan de toen zojuist in werking getreden Algemene wet gelijke behandeling. Ter Generale Synode werd in 1998 terecht geconcludeerd, dat de eigen identiteit het beste kon worden gewaarborgd wanneer kerkelijke activiteiten ook in een kerkelijke organisatievorm zouden worden ondergebracht. In de tweede plaats had een wijziging van het Burgerlijk Wetboek uit 1992 meer duidelijkheid geschapen over de vraag in hoeverre kerken en kerkelijke organisaties in het maatschappelijke leven met eigen rechtspersoonlijkheid kunnen optreden. Dit bood ook nieuwe mogelijkheden. Op dit onderwerp wordt hierna nog nader ingegaan.

Op voorstel van het deputaatschap bij de Hoge overheid heeft uw Synode 1998 de uitspraak gedaan, dat voor de uitoefening van de eigen kerkelijke taken in beginsel en waar mogelijk ook voor een kerkelijke organisatievorm zou moeten worden gekozen. Voor wat betreft de plaatselijke verenigingen en instellingen was hiervoor de figuur van het zogeheten "zelfstandig onderdeel" de aangewezen organisatievorm. Als uitvloeisel hiervan zijn vervolgens nieuwe model-reglementen voor de verschillende soorten plaatselijke verenigingen verspreid. Voorzover wij thans kunnen overzien, hebben de meeste verenigingen, daarbij ondersteund door hun bonden, de nieuwe reglementen vastgesteld. Zij functioneren adequaat onder ambtelijke verantwoordelijkheid van de kerkenraad van de plaatselijke gemeente.

Voor een adequate kerkelijke ordening van *regionale en landelijke instellingen* van onze gemeenten bleek verder onderzoek noodzakelijk naar de kerkrechtelijk meest gewenste organisatievorm. De GS verleende daarom in 1998 aan ons deputaatschap de opdracht deze materie nader te onderzoeken.

Zoals door ons deputaatschap in zijn rapportages aan de Generale Synodes van resp. 2001 en 2004 is medegedeeld heeft dit onderzoek helaas veel langer tijd in beslag genomen dan aanvankelijk was voorzien. Daarbij speelt een rol dat het gaat om een, zowel vanuit kerkrechtelijk als burgerrechtelijk perspectief beschouwd, niet eenvoudige en tamelijk nieuwe materie. Niet alleen is deze materie nieuw omdat er nog nauwelijks jurisprudentie voorhanden is, maar ook om het vraagstuk niet gemakkelijk is te beantwoorden vanuit kerkrechtelijk oogpunt. Bovendien nam de noodzakelijke externe advisering zeer veel tijd in beslag.

Thans zijn wij echter in staat u de resultaten van dit nader onderzoek aan te bieden, vergezeld van een aantal conclusies en aanbevelingen. De voorstellen in dit rapport veranderen niets in de verhouding waarop de deputaatschappen nu kerkrechtelijk hun plaats hebben ten opzicht van GS. Dit rapport, met de bijbehorende conclusies en aanbevelingen, is in goed overleg met het deputaatschap Kerkrecht tot stand gekomen.

Het rapport spitst zich in het bijzonder toe op de positie van *deputaatschappen*. De kernvraag daarbij is: "Kunnen deputaatschappen zelfstandig aan het maatschappelijk rechtsverkeer deelnemen, en zo ja, hoe verhoudt zich deze mogelijkheid tot de Dordtse Kerkorde (DKO) en de daarin verankerde

ambtelijke verantwoordelijkheid?" Het gaat hier ten diepste dus over de vraag naar de verhouding op dit punt tussen het kerkrecht en het burgerlijke recht.

Een beknopte probleemstelling

Binnen ons kerkverband functioneren op landelijk niveau diverse deputaatschappen, die de zaken en belangen van het geheel van onze gemeenten op een bepaald terrein behartigen tussen twee Generale Synodi. Kerkrechtelijk vindt dit zijn basis in art. 49 DKO. Deze deputaatschappen handelen daarbij volgens een door de GS vastgesteld mandaat, en leggen driejaarlijks via een rapport verantwoording af van het gevoerde beleid. De GS is daarmee het orgaan dat uiteindelijk het door een deputaatschap gevoerde beleid goedkeurt. Krachtens de DKO betekent dit dat de GS achteraf eindverantwoordelijkheid neemt voor het beleid van een deputaatschap. Dit brengt tevens mee dat zij aansprakelijk is voor de door een deputaatschap verrichte werkzaamheden.

Een aantal deputaatschappen heeft in de loop van de tijd behoefte gevoeld om aparte (privaatrechtelijke) stichtingen in het leven te roepen. Die behoefte werd vooral ingegeven door de wens en noodzaak om rechtshandelingen te kunnen verrichten, zoals het aan- en verkopen van registergoederen, het aanstellen van personeel, het ontvangen van legaten of schenkingen, het beheer van gebouwen en dergelijke. Daarbij werd uitgegaan van de gedachte, dat een deputaatschap zelfstandig niet tot dergelijke rechtshandelingen bevoegd was en dat dus instelling van een aparte rechtspersoon noodzakelijk was. Voor de oprichting van een dergelijke stichting werd soms wel, maar soms ook niet machtiging gevraagd aan de GS.

Deze stichtingen zijn naar ons oordeel tot nu toe uit praktische en voor de hand liggende overwegingen tot stand gekomen, en als zodanig –min of meer stilzwijgend- door de GS geaccordeerd. Er heeft echter nooit een principiële kerkrechtelijke bezinning plaatsgevonden. Een en ander heeft ertoe geleid, zoals blijkt een door ons deputaatschap opgestelde inventarisatie, dat naast de deputaatschappen in onze gemeenten een diversiteit van stichtingen functioneert, waarvan sommige overigens een vrijwel slapend bestaan leiden.

Wij stellen vast, dat deze huidige praktijk binnen ons kerkverband niet tot "echte" problemen hebben geleid. Ook zijn wij van mening, dat we met een adequate kerkelijke structuur de tijdgeest niet kunnen tegenhouden. Toch achten wij deze situatie van zelfstandig functionerende stichtingen naast deputaatschappen niet wenselijk. Juist om -in het licht van de tijdgeest- in de toekomst problemen te voorkomen. Mede om die reden heeft uw Synode de beginseluitspraak gedaan, dat kerkelijke activiteiten in kerkelijk kader dienen te worden behartigd. Deze stichtingen zijn namelijk zelfstandige rechtspersonen naar burgerlijk recht, en staan derhalve formeel niet in een kerkrechtelijke verhouding tot de GS. Daarbij moet wel worden opgemerkt, dat de meeste stichtingsbesturen gevormd worden door de door de GS aangewezen deputaten van het betreffende deputaatschap. Er is niettemin hoogstens indirect sprake van een verantwoording aan de GS. Daarbij is bovendien onduidelijk hoe het zit met de verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden van de bestuurders van de stichting (zijnde de deputaten), respectievelijk de GS.

In ieder geval valt de rechtspersoonlijkheid van deze stichtingen buiten de reikwijdte van de DKO. Wij menen, dat deze bestaande situatie onwenselijk is. De vraag is dus, of het mogelijk is de huidige deputaatschappen, binnen de kerkrechtelijke kaders met het daarbij behorende ambtelijke toezicht, toch de mogelijkheid te geven met eigen rechtspersoonlijkheid naar burgerlijk recht in het rechtsverkeer op te treden. Daarmee zou het oprichten van afzonderlijke stichtingen vanuit de deputaatschappen niet meer nodig zijn, en zouden de al bestaande in beginsel overbodig worden, omdat het deputaatschap waaronder deze vallen zelf rechtspersoonlijkheid krijgt. Een zodanige oplossing zou zowel principieel- kerkrechtelijk als praktisch van groot belang zijn.

Van de bezwaren die aan de huidige (private) organisatievormen kleven, noemen we er naast het hierboven genoemde nog de volgende.

De kerk heeft in de samenleving een eigen zelfstandige positie. Zonder daarop in dit verband al te diep te kunnen ingaan, kunnen we stellen dat die eigen positie van de kerk steeds meer onder druk komt te staan. Allerlei wetgeving en rechtspraak duiden er op, dat van overheidswege en door de moderne samenleving de kerk steeds meer wordt beschouwd als een belangengroep, zoals er zovele zijn. De eigensoortige plaats van de kerk vindt steeds minder erkenning. In de rapportage van ons deputaatschap aan uw Synode, alsmede in die van het Deputaatschap Kerkrecht wordt op deze tendens dieper ingegaan. Het is de roeping van de kerk om die eigen plaats te blijven benadrukken en ook tot uitdrukking te brengen.

In artikel 2:2 lid 1 van het Burgerlijk Wetboek (BW) is de zelfstandige positie van de kerk wettelijk vastgelegd. De kerk wordt volgens dit wetsartikel geregeerd naar haar eigen statuut. Van die mogelijkheid die de wet (nog) biedt moet de kerk optimaal gebruik maken om haar eigen positie op grond van Schrift en belijdenis te benadrukken. Het oprichten van stichtingen, die aan het burgerlijk recht (privaatrecht) zijn onderworpen, is echter met dit uitgangspunt in strijd. Kerkelijke organisaties moeten kerkelijk worden ingebed, en naar kerkelijke structuren worden ingericht, zoals de GS ook al eerder heeft uitgesproken. Hiervoor werd al gewezen op het bezwaar, dat private organisatievormen zich grotendeels onttrekken aan ambtelijke structuren en verantwoordelijkheden. Ook is er geen formele verantwoordingsplicht richting kerkelijke organen. Stichtingen hebben immers juridisch gezien een autonoom karakter. Wij achten het voor een ordelijk kerkelijk functioneren zonder meer noodzakelijk de kerkelijke activiteiten ook daadwerkelijk “kerkelijk” te houden, zodat ook de ambtelijke verantwoordelijkheden kunnen blijven functioneren.

Daarbij is tevens van belang op te merken, dat de uitzonderingsbepalingen in de Algemene wet gelijke behandeling voor kerkgenootschappen niet gelden voor private organisaties, ook al zouden zij zuiver kerkelijke taken verrichten.

Zelfstandige deelname aan het rechtsverkeer door deputaatschappen: is dat mogelijk?

Uit het onderzoek van een door ons deputaatschap ingestelde werkgroep is gebleken, dat deze vraag bevestigend kan worden beantwoord. Alvorens op de aard van die oplossing in te gaan, dient echter allereerst meer in het algemeen iets gezegd te worden over de rechtspersoonlijkheid van kerken en kerkelijke instellingen naar burgerlijk recht. Hiervoor is bepalend het gestelde in artikel 2:2 lid 1 van het BW.

Dit artikel luidt sedert 1992 als volgt: “Kerkgenootschappen, alsmede hun zelfstandige onderdelen en lichamen waarin zij zijn verenigd, bezitten rechtspersoonlijkheid”. Lid 2 van dit artikel bepaalt vervolgens, dat zij worden geregeerd door hun eigen statuut, voor zover dit niet in strijd is met de wet. Op dit begrip “statuut” komen wij straks nog terug. Voor wat betreft ons kerkverband betekent dit wetsartikel het volgende.

A. Plaatselijke invulling

Naar Gereformeerd kerkrecht zijn de plaatselijke gemeenten autonoom. Dit betekent dat de plaatselijke Gereformeerde Gemeente het kerkgenootschap is als bedoeld in art 2:2 BW, en derhalve rechtspersoonlijkheid naar burgerlijk recht heeft. Hierover bestaat geen enkel misverstand. Deze rechtspersoon wordt in het burgerlijk verkeer vertegenwoordigd door de kerkenraad.

Ook de zelfstandige onderdelen van de plaatselijke gemeente, waarbij in het bijzonder aan de verschillende verenigingen kan worden gedacht, hebben rechtspersoonlijkheid, tenminste als zij door de plaatselijke gemeente als zelfstandig onderdeel zijn aangemerkt.

Zoals hierboven al vermeld, is binnen onze gemeenten ruim van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Hierdoor werd voorkomen, dat plaatselijke verenigingen als zelfstandige rechtspersonen naar burgerlijk recht zouden gaan functioneren en daarmee buiten het kerkrechtelijke kader zouden vallen. Rondom de plaatselijke situatie doet zich dus geen spanning voor tussen kerkrecht en burgerlijk recht in de bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

B. Bovenplaatselijke invulling

Wat betekent genoemd wetsartikel nu echter voor de bovenplaatselijke verbanden binnen onze gemeenten? Is het mogelijk om –naar analogie van de plaatselijke invulling- een vergelijkbare kerkelijke structuur te laten gelden voor deze bovenplaatselijke verbanden? Wij komen tot het volgende antwoord.

De plaatselijke Gereformeerde Gemeente vormen met de andere plaatselijke gemeenten samenwerkingsverbanden op drie niveaus, te weten op het niveau van de Classis, binnen het ressort van een Particuliere Synode en in landelijk verband.

De regeling van het BW brengt mee, dat de samenwerkende gemeenten op deze drie niveaus vallen onder het begrip “lichamen waarin zij zijn verenigd”; deze lichamen bezitten dus ook zelf rechtspersoonlijkheid. Deze rechtspersonen worden respectievelijk vertegenwoordigd door de Classis, door de Particuliere Synode en door de Generale Synode. Hier doet zich echter de situatie voor dat kerkrechtelijk gezien de organen van deze lichamen, in tegenstelling tot de kerkenraad, geen permanente status hebben. Classis, PS en GS gaan immers uit elkaar na de vergadering. Daarom werden er -begrijpelijk- vraagtekens geplaatst bij de vraag of classis, PS en GS (althans de gezamenlijke gemeenten waarvan zij het vertegenwoordigend lichaam zijn) inderdaad wel over eigen rechtspersoonlijkheid beschikken. Hier moet echter onderscheid gemaakt worden tussen de kerkrechtelijke en de burgerrechtelijke situatie. Weliswaar gaan genoemde vergaderingen uit elkaar, maar juridisch gezien blijft het lichaam (de samenwerkende gemeenten) bestaan. En dat is voor het burgerlijk recht doorslaggevend. De gezamenlijkheid blijft immers en deze heeft rechtspersoonlijkheid, ook al zijn de vertegenwoordigende organen (Classis, PS en GS) tijdelijk.

Hier komt de functie van deputaatschappen aan de orde. Immers, zeker op landelijk niveau, vervullen deputaatschappen de taken die tussen de Synodi moeten worden verricht binnen door de GS gestelde kaders (in het bijzonder het mandaat).

Deze deputaatschappen hebben zelf geen eigen rechtspersoonlijkheid, zoals hierboven al bleek, met de problemen die dit meebrengt. Weliswaar zou een deputaatschap ook in de huidige situatie gemachtigd kunnen worden door de GS om een rechtshandeling te verrichten. Dan zal dat echter moeten geschieden namens en op naam van de GS.

Dit betekent dat gebouwen, arbeidscontracten e.d. op naam van de GS zouden moeten worden gesteld, hetgeen uiteraard zeer omslachtig is en ook in de praktijk bezwaarlijk zou zijn. De vraag is dus: kan een deputaatschap ook zelfstandig rechtspersoonlijkheid verkrijgen?

Het deputaatschap als zelfstandig onderdeel? Uit het onderzoek is gebleken dat er inderdaad de mogelijkheid bestaat dat een deputaatschap binnen de geschetste kaders van art. 2:2 BW eigen rechtspersoonlijkheid verkrijgt. Dit kan door deputaatschappen aan te merken als zelfstandig onderdeel van het geheel van onze Gereformeerde Gemeenten. Dit “geheel van onze gemeenten” bezit rechtspersoonlijkheid als lichaam waarin de plaatselijke gemeenten zijn verenigd.

De juridische vraag waarop werd gestuit, en die ook tot de gemelde vertraging heeft geleid, is nu of niet alleen de plaatselijke gemeenten zelf maar ook de lichamen waarin zij zijn verenigd, tot het instellen van zelfstandige onderdelen kunnen overgaan.

Uit het verrichte onderzoek blijkt, dat deze vraag bevestigend kan worden beantwoord. Daarbij heeft deze werkgroep dankbaar gebruik gemaakt van de adviezen van twee deskundigen op het gebied van zowel het kerkrecht als het burgerlijk recht, te weten prof. mr. F.T Oldenhuis uit Groningen en prof. mr. T.J. van der Ploeg uit Amsterdam. Door het aanmerken van deputaatschappen als zelfstandige onderdelen van het landelijk verband van de Gereformeerde Gemeenten kunnen deze rechtspersoonlijkheid verkrijgen en zelfstandig optreden in het burgerlijke rechtsverkeer. Zoals gezegd, verdwijnt daarmee de noodzaak van het uitoefenen van kerkelijke taken via stichtingen. Daarbij rijzen echter wel twee andere vragen, die nu aan de orde zullen komen, nl. hoe deze mogelijkheid vanuit kerkrechtelijk oogpunt dient te worden beoordeeld, en hoe de aanwijzing tot zelfstandig onderdeel gerealiseerd dient te worden.

Wat de eerste vraag betreft, moet worden erkend dat hier inderdaad mogelijk een spanningsveld gelegen zou kunnen zijn. Immers vanuit kerkrechtelijke optiek bezien hebben deputaatschappen slechts een tijdelijke functie. Zij kunnen door de GS te allen tijde worden opgeheven of opgericht, terwijl hun feitelijke mandaat niet verder strekt dan tot de eerstvolgende GS-vergadering, waarop verantwoording wordt afgelegd. Gesteld zou kunnen worden dat deputaatschappen door het verkrijgen van rechtspersoonlijkheid een soort permanente status zouden verkrijgen. Immers het bezit van de rechtspersoonlijkheid is in beginsel niet van tijdelijke aard. Bestaat daardoor niet het gevaar dat de deputaatschappen een onafhankelijker positie ten opzichte van de GS zouden verkrijgen? Ook hier moet echter onderscheid worden gemaakt tussen de kerkrechtelijke en de burgerrechtelijke situatie. Kerkrechtelijk verandert er in feite niets. De bestaande ambtelijke verantwoordingsplicht naar de GS blijft onverminderd bestaan, terwijl ook het benoemingsrecht van deputaten door de GS ongewijzigd blijft.

Ook met eigen rechtspersoonlijkheid van het deputaatschap kunnen deputaten slechts handelen binnen de grenzen van het verleende mandaat. Ook als deputaten handelen in het kader van de uitvoering van hun burgerrechtelijke bevoegdheden is feitelijk slechts sprake van een kerkrechtelijk gemandateerd handelen. In een dergelijke structuur is er sprake van een veel duidelijker kerkelijke lijn dan bij de thans bestaande kerkelijke stichtingen. Daarom heeft ons deputaatschap ook vanuit kerkrechtelijk oogpunt een duidelijke voorkeur voor het kiezen van de rechtsfiguur van het zelfstandig onderdeel boven de bestaande situatie.

Het deputaatschap heeft daarbij een permanent karakter, waarbij de benoeming van deputaten - voor een periode van drie jaar- in handen blijft van de GS.

Aanvulling van het kerkelijk statuut

Thans komt nog de twee vraag aan de orde, op welke wijze instelling van deputaatschappen als zelfstandige onderdelen gestalte kan krijgen, en aan welke voorwaarden moet worden voldaan. Uit het voorgaande is gebleken dat het Burgerlijk Wetboek de vrijheid van kerken tot inrichting van de eigen organisatie erkent. De kerken worden immers geregeerd door hun eigen statuut, aldus art. 2:2 BW. Onder statuut dient te worden verstaan het geheel van regels dat het kerkelijk samenleven beheerst (we zouden kunnen spreken over een accoord van kerkelijk samenleven). Voor de Gereformeerde Gemeenten betreft dat dus met name de DKO, alsmede de door de hoogste kerkelijke vergadering, onze Generale Synode, aangenomen regels van algemene strekking. Uit het onderzoek is gebleken, dat een belangrijke voorwaarde voor de hier voorgestelde oplossing voor de rechtsbevoegdheid van deputaatschappen is, dat deze in het kerkelijk statuut is gefundeerd. Daar zal bij evt. rechterlijke toetsing immers naar worden gekeken. Aanvulling van de DKO met bepalingen op dit punt is niet aan de orde. Voor een goede verankering in het statuut is wel nodig, dat de GS een algemeen besluit neemt, inhoudende dat het nodig wordt geacht voor een geordend kerkelijk leven om een deputaatschap rechtspersoonlijkheid te kunnen toekennen, en dat de GS daartoe bevoegd is.

Daarnaast is van belang te regelen welke voorwaarden er voor de GS gelden, zoals de vaststelling van een Reglement voor het desbetreffende deputaatschap als zelfstandig onderdeel. In dit Reglement dient o.a. de benoeming van deputaten, de omschrijving van de taak en de verantwoordingsplicht richting de GS te worden geregeld.

Wij stellen u voor een principe-besluit te nemen om het kerkelijk statuut aldus aan te vullen, en het deputaatschap Kerkrecht te verzoeken met een concreet voorstel te komen.

Wat betreft het Reglement en de overige uitvoeringsbesluiten (waaronder omzettingsbesluiten voor de bestaande stichtingen) stellen wij het volgende voor.

Gelet op het feit dat het thans gaat om een principebesluit van uw synode achten wij het prematuur deze documenten nu al aan u voor te leggen.

Wij stellen voor om ons deputaatschap, in nauwe samenwerking met het deputaatschap Kerkrecht te belasten met de *voorbereiding* van dit Reglement c.s.

Wij vinden het niet gewenst om deze beide deputaatschappen ook te belasten met de *vaststelling* van deze documenten.

Wij opteren voor een breder draagvlak, en stellen uw Synode dan ook voor om het deputaatschap Vertegenwoordiging en voorlichting te mandateren het Reglement c.s. te zijner tijd vast te stellen.

Voor welke deputaatschappen zou deze mogelijkheid kunnen gelden?

Thans rest nog de vraag, of de mogelijkheid om deputaatschappen de status van zelfstandig onderdeel te geven voor alle deputaatschappen zou moeten gelden. Dat is onzes inziens niet het geval. Wij hebben getracht op basis van een aantal objectieve criteria een eerste inventarisatie inzake de behoefte aan deze status te maken. We noemen enkele van die criteria: verwerven/verkopen eigendommen; aantrekken personeel; ontvangst schenkingen en legaten; beheer gebouwen.

Wij hebben uit onderzoek vastgesteld, dat niet alle deputaatschappen aan het rechtsverkeer behoeven deel te nemen. Deze behoeven dus ook geen rechtspersoonlijkheid, en kunnen blijven functioneren zoals thans het geval is.

De deputaatschappen die thans (indirect) aan het rechtsverkeer deelnemen, omdat dit noodzakelijkerwijs uit hun taak voortvloeit komen *we!* voor toekenning van rechtspersoonlijkheid in aanmerking. Het gaat hierbij praktisch gezien in feite om de deputaatschappen die reeds een stichting in het leven hebben geroepen, of daar grote behoefte aan hebben.

Wij denken dat de volgende deputaatschappen hiervoor in aanmerking zouden kunnen komen:

1. Deputaatschap voor de Zending/Stichting voor de Zending
2. Deputaatschap voor Evangelisatie/Stichting Evangelisatie
3. Deputaatschap voor Israël/Stichting Evangelieverkondiging Joden
4. Deputaatschap hulpverlening Bijzondere Noden/Stichting Bijzondere Noden
5. Deputaatschap Emerituskas
6. Deputaatschap Bijbelverspreiding
7. Deputaatschap voor Schippersinternaten
8. Deputaatschap voor de Theologische School

Wij stellen voor om -als uw Synode met onze voorstellen instemt- met deze deputaatschappen in overleg te treden ter nadere uitwerking van dit voorstel. Met het Deputaatschap Emerituskas zal op korte termijn (D.v. juni 2007) reeds overleg starten, gelet op enkele urgente ontwikkelingen die tot een spoedige oplossing in deze richting zouden kunnen nopen.

Er zijn overigens ook enkele secties die reeds geruime tijd behoefte hebben aan zelfstandige rechtspersoonlijkheid. Een daarvan is de sectie Kerkelijk grootboek.

Dit is reeds tijdens de vorige GS-vergadering aan de orde gekomen. Argumenten hierbij zijn: de relatie met De Nederlandse Bank, en specifieke aandachtspunten zoals aansprakelijkheid, vermogensvorming, krediettoezicht en rechtsbescherming. Hier is sprake van urgentie. Met deze sectie hebben wij intensief overlegd, en zullen na uw principe-besluit met deze sectie uitvoeringsbesluiten voorbereiden.

We kunnen ons overigens voorstellen dat ook de stichting Dovenzorg, of de stichting Kerkelijk Bureau/Stichting Centraal Bureau voor een zelfstandig onderdeel in aanmerking zouden kunnen komen.

Tot slot maken wij nog een opmerking inzake de situatie bij de Classes, resp. Particuliere Synodes. Zoals hiervoor bleek, hebben ook de samenwerkende gemeenten in classicaal verband, respectievelijk binnen het ressort van een Particuliere Synode rechtspersoonlijkheid. Ook op dat niveau zou dus gebruik kunnen worden gemaakt van de mogelijkheid tot het instellen van zelfstandige onderdelen.

Naar onze mening zou hiervan een zeer terughoudend gebruik gemaakt moeten worden om te voorkomen, dat er binnen ons kerkelijk leven een lappendeken van zelfstandige onderdelen zou ontstaan. De behoefte daaraan blijkt op dat niveau ook niet zo groot. Wel zouden wij ons kunnen voorstellen, dat bepaalde evangelisatie-projecten op classicaal niveau, waarbij sprake is van onroerende zaken, in deze rechtsvorm zouden worden gegoten. Op PS-niveau zou dat kunnen gelden voor de bestaande financiële steunstichtingen voor de eigen zorginstellingen. Op deze wijze zouden deze zelfstandige onderdelen geheel binnen kerkelijk kader kunnen worden gebracht. In ieder geval dient ook op classicaal en PS-niveau te worden gewaakt tegen het onderbrengen van kerkelijke taken in privaatrechtelijke stichtingen.

Conclusies

Wij hebben op basis van het onderzoek de volgende conclusies getrokken: 175

De Generale Synode kan, zonder de DKO geweld aan te doen, besluiten een bepaald deputaatschap aan te merken als zelfstandig onderdeel. Conform het burgerlijk recht (artikel 2:2 lid Burgerlijk Wetboek) betekent zo'n besluit dat dit betreffende deputaatschap volledig zelfstandig aan het rechtsverkeer kan deelnemen. Maar deze rechtsvorm verleent dit deputaatschap op zichzelf geen bevoegdheden buiten het door de Generale Synode verleende mandaat. Er blijft ook bij uitoefening van bevoegdheden op basis van de eigen rechtspersoonlijkheid sprake van kerkelijk gemandateerde bevoegdheid.

De bestaande stichtingen, die nu nog als aparte rechtspersonen naast het deputaatschap functioneren, kunnen in principe worden opgeheven.

Op deze wijze kunnen –naar analogie van de situatie op plaatselijk niveau- de bovenplaatselijke organisaties volledig binnen de structuur van de DKO en de ambtelijke verantwoordelijkheden functioneren.

Beslispunten

Dit rapport met de daarin voorgestelde beleidslijn wordt thans eerst ten principale aan uw Synode ter bespreking en besluitvorming voorgelegd. Na deze principe-besluitvorming zal met het genoemde achtal deputaatschappen en de sectie Kerkelijk grootboek overleg worden gevoerd over de concrete uitwerking. Daarna komen wij met aanvullende voorstellen, zo nodig en zo mogelijk vóór de

vervolgzitting van uw Synode. Wij stellen uw synode het volgende voor: In te stemmen met het openen van de mogelijkheid dat de Generale Synode een deputaatschap rechtspersoonlijkheid verleent door middel van erkenning als zelfstandig onderdeel.

1. In te stemmen met het openen van de mogelijkheid dat de Generale Synode een deputaatschap rechtspersoonlijkheid verleent door middel van erkenning als zelfstandig onderdeel.
2. Te besluiten tot aanvulling van het kerkelijk statuut, waarbij het desbetreffende deputaatschap, onder een kerkrechtelijk gemandateerde verantwoordelijkheid, zelfstandig aan het rechtsverkeer kan deelnemen.
3. Het deputaatschap Kerkrecht te verzoeken een voorstel te doen voor een zodanige aanvulling van het kerkelijk statuut.
4. Het deputaatschap bij de Hoge overheid te verzoeken om, in overleg met het deputaatschap Kerkrecht, een Reglement en overige uitvoeringsbesluiten voor te bereiden.
5. Het deputaatschap Vertegenwoordiging en voorlichting te machtigen om dit Reglement en overige uitvoeringsbesluiten te zijnertijd vast te stellen.
6. Het deputaatschap bij de Hoge overheid te machtigen om met de genoemde acht deputaatschappen en de sectie Kerkelijk grootboek in overleg te treden, en daarover in de vervolg-vergadering van uw Synode voorstellen te doen.

Het deputaatschap bij de Hoge Overheid,

Ds. J.W. Verweij (voorzitter)

Drs. J.N. van de Poel (secretaris)